

Tai trečias leidinio „Etimologija“ tomas. Pirmasis išėjo 1963 m., o antrasis – 1965 m.¹ Minėto leidinio tematika labai įvairi, jos neriboja genetiniai kalbų ryšiai, kadangi greta slavų tematikos, kuri čia vyrauja, ir indoeuropeistinės skelbiami ir neindoeuropiečių kalbų etimologiniai ir leksikologiniai tyrinėjimai. Tai atspindi ir pirmajame tome išspausdintas redakcijos žodis, kur, tarp kitko, pažymima: „Etimologinės žodžio analizės metodika, etimologija ir semasiologija, etimologijos tikimybės problema, etimologija ir kultūros istorija, leksinės grupės etimologija, etimologija ir rekonstrukcijos problemos, etimologijos darybinis aspektas, žodžių geografija, kalbų kontaktai ir skolinimas – šios problemos, mūsų leidinio programinės problemos, gali tik laimėti, išplėtus bazę (t. y. kalbų bazę – J. K.) ar pagaliau ir visiškai nuo to išplėtimo priklausyti; plg., pavyzdžiui, tokius diagnostinius klausimus, kaip tų ar kitų darinių bendra kilmė, paralelizmas ar tipologinis panašumas“². Ir recenzuojamame tome yra sprendžiamos ir kai kurių neindoeuropiečių kalbų žodžių kilmės problemos.

Tačiau daugiausia dėmesio jame, kaip ir ankstesniuose tomuose, skirta slavų ir kitoms indoeuropiečių kalboms. Tomas prasideda O. N. Trubačiovo³ straipsniu „Iš slavų-iranėnų leksikos santykių“. Kaip ir daugumas šio žinomo etimologo darbų, taip ir šis straipsnis pasižymi originaliomis mintimis, daugeliu naujų gerai argumentuotų etimologijų. Straipsnio svarbumas verčia kiek plačiau prie jo sustoti. Kaip pabrėžia ir pats autorius, šis straipsnis nėra išsamus slavų-iranėnų leksikos ryšių tyrinėjimas (tai, be abejo, ir neįmanoma padaryti nedideliame straipsnyje), o daugiau programinis, nubrėžias tų ryšių tyrinėjimo būdus ir kelius ateičiai. Priešingai ankstesniems tyrinėtojams, savo pirmtakams, praktiškai besiremiantiems monolitine slavų, o taip pat ir iranėnų, gyvenusių istorinėje Skitijoje, vienybe, straipsnio autorius slavų-iranėnų leksikos ryšių problemą perkelia į slavų ir iranėnų dialektologijos ir lingvistinės geografijos sritį. Jis gražiai parodo, kad vadinamieji bendraslaviški iranizmai yra regionaliniai, dialektiniai, kad tiek iranėnų leksikos elementai praslavų kalboje, tiek senosios praslavų-iranėnų izoleksos aiškiai atspindi senus dialektinius ir slavų, ir iranėnų skirtumus. Apžvelgdamas atskirai pietų slavų, rytų slavų bei vakarų slavų ir iranėnų leksikos ryšius, O. N. Trubačiovas prieina įdomią originalią išvadą, kad rytų-slavų ir iranėnų kontaktai neatspindi seniausių slavų-iranėnų santykių, kad rytų slavų kalbų negalima laikyti lokaliniu senųjų slavų-iranėnų leksinių santykių centru. Pažymėdamas, jog rytų ir vakarų slavų kalbose galima pastebėti tik kai kuriuos nedidelius ryšių su iranėnais pėdsakus, kartais net antrinius savo kilme, ar palyginti vėlyvus skolinius, arba atskiras slavų-iranėnų paraleles, apimančias visas istorines slavų kalbas, O. N. Trubačiovas stengiasi išryškinti archaiškų žodžių, susijusių su iranėnų leksika, grupę lenkų kalboje. Nagrinėdamas praslavų tarminius žodžius **obačiti*, **patriti*, **šatriti*, **džbati*, **trčvati*, **tušiti*, **pitvati*, **žbvavčjъ*, **počvara*, **rarogč*, **gčpanč*, **katč*, autorius vienus jų laiko bendros su iranėnais inovacinės raidos rezultatu, o kitus – paskolintais iš vienos kalbos į kitą. Be to, vieno kito tų žodžių nėra čekų kalboje (**obačiti*, **žbvavčjъ*, **počvara*), o tokių slavų-iranėnų leksinių atitikmenų, kurie egzistuotų čekų kalboje, bet kurių nebūtų lenkų, autorius negalėjo pateikti. Dėl to jis daro išvadą, kad čekų kalbos pozicija vakarų slavų-iranėnų leksinių atitikmenų atžvilgiu buvo periferinė. Tuo būdu atsiverianti nauja maža tyrinėta sritis polonico-iranica, galinti padėti iranistams rekonstruoti išnykusios skitų-sarmatų leksikos dalį. Nuo tiks-

¹ Жр. Этимология. Исследования по русскому и другим языкам, Москва, 1963; Этимология (1964). Принципы реконструкции и методика исследования, Москва, 1965.

² Жр. Этимология, Москва, 1963, 3.

³ Jis yra šio leidinio atsakingasis redaktorius. Tarp kitko, O. N. Trubačiovas gerai moka lietuvių kalbą.

lesnės lenkų-iranėnų leksikos kontaktų lokalizacijos. O. N. Trubačiovas kol kas sąmoningai atsisako. Įdomu tik pažymėti, kad V. I. Abajevs spėja, jog fonema (*h*) slavų kalbų dalyje yra substratinės ir būtent iranėnų kilmės⁴.

Trumpai paliesdamas finų-ugrų leksinius ryšius su iranėnais, germanų ir iranėnų santykius, O. N. Trubačiovas kiek plačiau sustoja prie baltų-iranėnų leksikos ryšių. Kaip žinoma, pastaruoju metu šie ryšiai pradedami interpretuoti naujai. Jeigu kiek anksčiau buvo manoma, kad baltų ir arijų kalbų bendrybės yra archaizmai, išlikę periferiniuose rajonuose⁵, tai pastaruoju metu moksle atsiranda vis daugiau faktų, rodančių specifinius baltų-iranėnų ryšius žodžių daryboje, leksikoje, terminologijoje, faktų, leidžiančių manyti, jog baltų ir iranėnų kalbos turi savitarpio skolinių (kaip manoma, daugiausia iš iranėnų į baltų kalbas). Be jau anksčiau žinomų sugretinimų⁶ (ir. *maiz-* „sėti“: lie. *miežis*, la. *miezis*; ir. *dāna* „grūdas“ (s. ind. *dhānā*): lie. *dūona*, av. s. ind. *yava-* „grūdas“: jie. *jawai* (šio žodžio atitikmenų turi ir kitos kalbos, pvz., graikų); av. *χšvid* „pienas“: lie. *sviestas*; oset. *bælon* „balandis“: lie. *balandis*, la. *baluodis* „balandis“, n. pers. *kabūtar* „balandis“ (paplitęs ir rytų iranėnų kalbose): pr. *keutaris* „balandis“; sogd. *čakt*, pechl. *čakāt* „kakta“: lie. *kaktà*), O. N. Trubačiovas čia prideda ir keletą dar naujų leksinių paralelių, rodančių vėlesnius baltų ir iranėnų ryšius⁷. Tai žodžiai: lie. *mėtas*, la. *mets* „laikotarpis“ (< ide. **me-t-o*) ir ir. *māθya-* (< ide. **me-t-īo*), turį artimus formantus ir kilę iš ide. **mē-* „matuoti“; lie. *pietūs* ir ir. **pitu-* (s. ind. *pitú-* „maistas“) – juos jungiąs *u*-kamienas; lie. *plónas*, la. *plāns* „плоский, ровный“, *plāns* „molinės ar akmeninės grindys“, pr. *plonis* „ток, гумно“ ir ir. **frāna* (< **plāno-*) „полка, доска“; lie. *šalti* ir oset. *sælyn* „šalti“ ir kt.; lie. *aliotis* – av. *ara-*, oset. *ærra* „beprotis“ ir kt.; lie. *šūdas* – av. *xšudra-* „semen“, lie. *kūšys* – n. pers. *kus* „weibliche Scham“; pr. *bītai* „abends“ (< **ab-i-ta*), plg. lo. *obitus* (solis) „nusileidimas (saulės)“ ir ir. **abi-ayāra*. Be to, esą ir skolinių iš iranėnų į baltų kalbas – tai lie. *vānagas*, la. *vanags*, lie. *ait(i)-varas*, lie. *nāmas*, *spindėti*, la. *spīdēt*, lie. *mantà*. Čia, žinoma, negalima plačiau prie jų sustoti. Tačiau kai kurių sugretinimas tam tikra prasme yra labai problematiškas (tiesa, tai pažymi ir pats O. N. Trubačiovas). Man atrodo, kad labai problematiškas yra rėmimasis lie. *mėtas*, la. *mets*, kadangi formantą *t* turi ir alb. *mot* „metai“. Abejonių kelia ir pr. **bītan* kildinimas iš **abīta-*, kadangi nėra aišku, kaip galėjo išnykti žodžio pradžioje *a*, pagaliau ir šaknis *i-* „eiti“ baltų kalbose nėra užfiksuota⁸. Apskritai imant, reikėtų visų pirma patyrinti tų žodžių etimologinius ryšius pačių baltų ir pačių iranėnų kalbose. Dėl fonetinių sunkumų nelabai norisi tikėti, kad lie. *ait(i)varas* ir jo variantai galėtų būti kilę iš O. N. Trubačiovo rekonstruojamo, remiantis lenkų *poczwarą* ir lie. *aitvaras*, **pativāra* > **paitivara*, kadangi visų pirma neaišku, kaip galėtų lietuvių kalboje išnykti žodžio pradžios *p* (tai, tiesa, pažymi ir pats autorius, bandydamas aiškinti žodžio pakitimu dėl tabu?). Antra, lie. *ait(i)varas* greičiausiai yra

⁴ Žr. В. И. Абаяев, – Проблемы индоевропейского языкознания, Москва, 1964, 115 ir t.

⁵ Žr. W. Porzig, Die Gliederung des indogermanischen Sprachgebiets, Heidelberg, 1954, 168.

⁶ H. V. Beilio (Bailey), E. Šventnerio, V. Brandenšteino, O. Semenerenji, V. N. Toporovo ir O. N. Trubačiovo darbuose, žr. apie tai В. Н. Топоров, О. Н. Трубачев, Лингвистический анализ гидронимов верхнего Поднепровья, Москва, 1962, 231 (ir ten nurodytą literatūrą).

⁷ Būtina pažymėti, kad baltų ir iranėnų ryšius net galima lokalizuoti, kadangi Seimo upės baseine randami ir iranėnų hidronimai, ir netoli nuo jų baltų hidronimai (yra net kalkės atvejų, plg. upę *Ropša*, *Lisička* (vienos upės pavadinimai) ir jos intaką *Lopanka*).

⁸ Idomus yra V. Mažiulio bandymas sieti pr. **bītan* su šaknimi *-bhī-* „sich fürchten“, – žr. V. Mažiulis, Dėl prūsų etimologijų, – Kalbotyra, XIV, 1966, 104 t.

savas žodis. Bet kuriuo atveju kaip seną lietuvių kalbos darinį jį paaiškinti yra daug lengviau. Atrodo, kad šis žodis yra susidaręs lietuvių kalbos dirvoje. Antrasis jo komponentas tikriausiai yra lie. *vāras*, la. *vara*, *vare*, pr. *warri(e)n* „jėga“, rus. *вор* „vagis“, *повор(a)*, o pirmasis gali būti *aitas* „vaikštikas, padauža, nenuorama“, plg. dar prievieksmį *aitais* „niekais, vėjais“. Vargu pastarasis žodis yra *aitvaro* perdirbimas, kadangi *aitas* gali būti ir veiksmažodžio *eiti* vedinys, nes *eiti* gali turėti ir reikšmę „siausti, dūkti, niekais baigti, žlugti“. Žodis *aitas* gali būti kilęs iš **éitas*, plg. *eičiùkas* „velnias, aitvaras“⁹ (Valkininkai), *éičvaras* (Šiauliai, Raudėnai). Dėl metatonijos *eiti*: *aitas*, plg. *gùltas* „patalas“ (: *gul̃ti*), *džiaùtas* (: *džiauti*) ir kt. Dėl to, kad žodžiai *aitas* ir *aitvaras* turi plačiai paplitusius variantus su pradžios *a*, plg. *áiškus*, bet *éišku* Dusetos, *eiškiai* SzD 211, DP 18. Dėl sudurtinio balsio *-i-* plg. *šonikaulis* (: *šonas + kaulas*), *raštigalis* (: *raštas + galas*).

Lie. *vānagas*, la. *vanags* gali būti savos darybos žodžiai. Juose aiškiai išsiskiria priesaga *-agas*, plg. lie. priesagą *-aga*: *pilagà* (: *pilti*) „smarkus lietus“, *šilagà* (: *šilas*) „rudens gėlė“ ir kt. Šaknis *van-*, rodos, įtikinamai siejama su žodžiais *vánta*, *vanóti* ir kt.¹⁰ Šaknis *ven-* su determinantais gali turėti ir „lenkti“ reikšmę, plg. *véngti* „lenktis ko nors“, *vingis*, *vangà* „dirva“. O *vanagu* neretai gali būti pavadinami įvairūs lenkti daiktai, plg. *vānagas* „kablų; akėčių lankas“, *vānagnosa* „kumpanosis“, *vanagėlis* „prietasis virvėms vyti“ ir pan. Silpnas baltų kalbų etimologinis ištyrimas negalėjo šiek tiek neatsiliepti ir į O. N. Trubačiovo straipsnį.

Ž. Ž. Varboto straipsnyje „Apie kai kurias priesaginės vardažodžių darybos iš veiksmažodžių charakteristikas praslavų kalboje (senosios rusų kalbos medžiaga)“ (p. 82–122) sumaniai iškeliamos kai kurios darybos ypatybės tų vardažodžių, kurie su priesagomis išvesti iš veiksmažodžių. Visų pirma čia tos priesagos yra nagrinėjamos ir klasifikuojamos pagal tai, kokios paradigminės klasės vardažodžiai iš veiksmažodžių su jomis padaromi. Šiuo požiūriu jos skirstomos į dvi grupes: 1) priesagos, su kuriomis padaromi tik vienos paradigminės klasės vardažodžiai, 2) priesagos, su kuriomis padaromi ne vienos, bet kelių [paradigminių] [klasių] vardažodžiai, be to, atskirai iškeliamos tos priesagos, su kuriomis skirtingų paradigminių klasių vardažodžiai gali būti padaromi iš vienos ir tos pačios šaknies. Autorius procentais nurodo atskirų paradigminių klasių vardažodžių priesagų produktyvumą. Įdomios jo pastabos apie aukščiau paminėtų pirmosios ir antrosios grupės priesagų fonologinės struktūros skirtumus. Antrojoje straipsnio dalyje Ž. Ž. Vabotas nagrinėja atskirai daiktavardžių ir atskirai būdvardžių priesagas pagal pamatinio žodžio (t. y. veiksmažodžio) struktūrą ir skirsto į tris grupes: 1) priesagos, dedamos tik prie šaknies, pvz., *жал-оба*, 2) priesagos, dedamos prie šaknies ir prie kamieno, pvz., *би-ло*, *брыса-ло*, 3) priesagos, dedamos tik prie kamieno, pvz., *удоби-зна*. Dar toliau autorius tas priesagas klasifikuoja ir nagrinėja pagal vedinių šaknies balsių struktūrą, padarydamas įdomių ir diachroninio pobūdžio pastabų.

Kadangi pamatinio žodžio tipas dar nuo indoeuropiečių epochos turėjo skirti vardažodžius, išvestus iš veiksmažodžių, nuo kitų vardažodžių¹¹, o Ž. Ž. Varboto tyrinėjimas ir jo rezultatai gana įdomūs, tai būtų labai naudinga ir labai reikėtų panašiai patyrinti ir baltų kalbų vardažodžius, išvestus iš veiksmažodžių.

Ne mažiau įdomus ir antrasis to paties autoriaus straipsnis „Morfologinė senosios rusų kalbos šakninių daiktavardžių, santykiaujančių su veiksmažodžiais, analizė“ (p. 123–140). Šakniniais

⁹ Semantinė raida „vaikštikas, padauža, nenuorama“ → „velnias, aitvaras“ negalėtų kelti didesnių abejonių. Velniui pavadinti lietuvių kalboje yra sukurta naujų žodžių, plg. kad ir *kipšas* (: *kibtī*), plg. *koks velnias prikibo* ir kt. Jokių būdu nereikia *kipšo* kildinti iš **pikšo*, kaip daro E. Frenkelis, žr. Lit. et. Wb., 256.

¹⁰ E. Fraenkel, Lit. et. Wb., 1194.

¹¹ Plg. C. Watkins, rec. J. Kuryłowicz, *L'apophonie en indoeuropéen*, Wrocław, 1956, — *Language*, XXXIV, 1958, 385.

žodžiais čia laikomi nepriesaginiai įvairių kamienų daiktavardžiai ir daiktavardžiai, turį priesagą *j*, kadangi senojoje rusų kalboje pastarieji yra jau minkštasis tų pačių kamienų variantas. Straipsnyje nagrinėjami du klausimai – minėtų daiktavardžių šaknies vokalizmo ypatybės ir to vokalizmo santykis su tos pačios šaknies veiksmažodžiais. Būtų labai naudinga panašiai patyrinti ir to paties tipo baltų kalbų vardažodžius.

Kai kuriais atvejais Ž. Ž. Varbotas prie rusų kalbos darinių pateikia ir atitinkamus baltų kalbų atitikmenis, tačiau tai daroma nenuosekliai. Kartais jie visai nepateikiami, pvz., prie žodžių *světъ* – 133 p. (plg. lie. *šviēsti*), *věža* 135 p. (plg. lie. *vāžis*) ir kt.. o p. 136 p. prie žodžio *virъ* pateiktas nesuprantamas lie. *atvyrs*(?).

L. V. Kurkinos straipsnyje „Apie kamienų *-i* ir *-nā* santykių tipus slavų kalbose“ (p. 140–152), remiantis sen. rusų, lenkų, čekų ir serbų-chorvatų kalbų medžiaga, nagrinėjami minėtų veiksmažodžių struktūrinių ryšių tipai. Kitame straipsnyje „Варакать“ (p. 184–188) ta pati autorė etimologizuoja keletą rusų kalbos veiksmažodžių, turinčių šaknį *вар-* (*вараться*, *варакать(ся)* ir kt.), kurią ji veda į prototipą **uer-* (**uerġh-*), plg. la. *vert* „bėgti“, lie. *varýti*, lie. *vāras* „prievarata, jėga“ ir t. t. Priešingai J. Endzelyno spėjimui, kad la. *vārzāt* „zusammenkleksen, (eine Arbeit) schlecht machen“ gali būti paskolintas iš r. *варзать* „плохо работать“ autorė visai pagrįstai r. *варзать* ir *варза* laiko paskolintais iš baltų kalbų, plg. la. *vārzāt* „вплетать вдоль и поперек, запутывать, быстро шить, плохо работать“, *varza* (tik ne *vārza*, kaip rašo autorė) „неразбериха; плетеная корзина; запутанное дело“.

V. A. Merkulovas straipsnyje „Keletas tarminių augalų pavadinimų“ (p. 153–160) nagrinėja žodžius *гарлуна* (*Bunias orientalis* ir kt.), *шишобър* „репейник“, *княжіца* „красная смородина, поленика“, *батлăчек* (*Alopecurus*) ir *истѡд* (*Polygala vulgaris* L.) Įdomu pažymėti, kad lietuvių kalbos rytinėse tarmėse vartojamas žodis *šišas* „siutas, pasiutimas“ (plg. *laksto kaip šišo pagautas*), kuris yra aiškiausias skolinys iš slavų, plg. rusų tarmių *шши* „velnias“ ir kt.

V. V. Vinogradovo straipsnis „Istorinės-etimologinės pastabos, III“ (p. 161–176) skirtas žodžių *закал*, *закалить* (*закаленный*) naujų reikšmių atsiradimui, žodžių *набожный*, *набожность*, „*перелистывать-перелистать, сосредоточенный*, reikšmėms, taip pat žodžiui *стрюцкий* „пустой, ничтожный человек“. Sprendinamas ir V. V. Veselitskio straipsnis „Žodžio факт ankstesnio literatūrinio vartojimo istorija“ (p. 177–183).

A. S. Lvovas straipsnyje „Iš leksikologinių pastabų“ (p. 189–195) s. sl. *kumirъ*, *-rъ* „εἰδωλον“ laiko paskolintu iš alan.-oset. *gumeri//goymiri* per tiurkus-bulgarus (**kūmerġ*), be to, dar pateikia naujų argumentų žodžio *очень* kildinimui iš *очунь* „діурно, чрезвычайно, весьма“.

St. Stachovskis nagrinėja vieno seniausių serbų-chorvatų žodyno (1649–1651 metų J. Mikali žodyno) turkizmus¹². Kai kurie tų turkizmų per slavų kalbas yra patekę ir į lietuvių kalbą, plg. *torba* ir lie. *tarbà*.

L. A. Gindino straipsnis „Догреческо-малоазийские лексико-ономастические отношения“ skirtas onomastinių kamienų *Luk(a)i-* ir *Hastal(i)-* derivatams. Jo manymu, yra toponomastikos, leidžiančios manyti, kad, prieš atsikeliant pirmiesiems graikams centrinėje Graikijoje ir Kretoje galėjo egzistuoti anatolinių etninių elementų¹³. Mums rodos, kad kamieno *Luk-* toponomastiką reikėtų sieti ir su Lietuvos teritorijoje esančiais hidronimais *Lukójus*, *Lùknos*, *Lùknė* (ežerų ir upių pavadinimai)//*Laukojys*, *Laukstėnų ežeras*, *Laukystà* (upė), *Laūkė* (upė).

V. V. Ševoroškinas straipsnyje „Etimologinės pastabos“ (229–234), remdamas E. Stertevantu mintį, kad dvigubos priebalsės hetitų raštuose vartojamos žymėti dusliems sprogstamiesiems

¹² Žr. dar jo straipsnį „Заметки о методологии этимологических исследований турецких заимствований в сербско-хорватском языке, – Этимология (1964), Москва, 1965.

¹³ Žr. A. A. Гиндин, Язык древнейшего населения юга балканского полуострова, Москва, 1967.

priebalsiams, o viengubos (intervokalinėje pozicijoje) – skardiesiems, bando sutvirtinti ją kai kurių anatolinių kalbų žodžių ir toponomastikos etimologijomis¹⁴.

Žinomas substrato tyrinėtojas šveicarų kalbininkas J. Hubšmidas čia spausdina straipsnį „Методы исследования дороманского и средиземноморского субстрата“ (p. 235–246). Ypač vertinga straipsnio gale pridėta svarbiausios substrato problemoms skirtos literatūros bibliografija.

M. M. Machovskio straipsnis „Germanų arealinės paralelės etimologijos šviesoje“ (p. 248–263) skiriamas kai kurių s. anglų kalbos žodžių etimologijoms. Lie. *gembē*¹⁵ negali ką bendra turėti su gr. γόμφος (plg. lie. *žam̃bas*, la. *zuobs* „dantis“), kaip norėtų autorius 259 p. Lie. *išlaivóti* „Biegungen machen“ negali turėti ką bendra su lot. *laevus* „kairysis“ (p. 261), kadangi jis išvestas iš *laivas* „лодка, корабль“. Vietoj neįmanomo lat. *sařt* „rot im Gesichte“ (p. 250) turi būti *sārts*.

M. V. Rajeuskis (p. 264–266) etimologizuoja vok. būdvardį *gesund* „sveikas“, kilme laikydamas jį būdvardžiu, padarytu iš išnykusio dar bendragermanų epochoje veiksmazodžio **senþan* „citi, išvykti į kelionę“, kuris rekonstruojamas veiksmazodžio, turinčio reikšmę „siųsti“ pagrindu (plg. s. v. a. *senten*, s. angl. *sendan* ir kt.).

Lenkų kalbininko S. Vidlako straipsnis „Eufemizmo problema kalbos lauko teritorijos šviesoje“ (p. 267–285) skirtas teoriniams žodžių ir jų semantinių pakitimų klausimams. Laikydamas visų pripažinta tai, kad leksika sudaro ne paprastą amorfinę masę, o tikslingą funkcionalią organizaciją žodyno elementų, turinčių vidinę struktūrą (mikrostruktūrą) ir įeinančių į formalią ir semantinę kalbos sistemą (makrosistemą), autorius, kaip ir kai kurie kiti tyrinėtojai, viena svarbiausių kalbos struktūros, ypač leksikos, pakitimų ir inovacijų priežasčių laiko kalbos draudimą ir reakciją į jį – eufemizmą. Straipsnis pasižymi gausios literatūros semantinės sistemos, struktūrinės semantikos, eufemizmo tema panaudojimu ir nurodymu.

V. I. Abajevs straipsnyje „Dėl senovės persų vardų *Kuruš*, *Kambujiya*, *Čišpiš* etimologijos“ (p. 286–295) visi šie trys vardai laikomi iraniškos kilmės. Likusieji straipsniai liečia neindoeuropiečių kalbas ar indoeuropiečių kalbų santykius su jomis. Tai G. A. Klimovo „Abchazų-adygų etimologijos, I“ (p. 296–306) ir „Paskolinti skaitvardžiai bendrakartvelų kalboje?“ (p. 307–310), N. V. Toporovo „Iš jėnisiečių kalbų etimologijos“ (p. 311–320), V. M. Ilič-Svitičiaus „Nostratinių kalbų lyginamojo žodyno medžiaga“ (p. 321–373).

Kritikos ir bibliografijos skyriuje recenzuojami leksikologiniai darbai, pastaraisiais metais (iki 1964 m.) pasirodę užsienyje. Daugiausia recenzijų yra parašyta O. N. Trubačiovo.

Kaip matyti, šis leidinio tomas, kaip ir ankstesni, yra labai turiningas. Baltų kalbų tyrinėtojai, žinoma, galėtų pageidauti, kad leidinyje didesnis dėmesys būtų skirtas baltų etimologijai¹⁶. Ypač tai svarbu dėl to, kad baltų žodžių etimologiniai ryšiai yra nepaprastai mažai tyrinėti darybiniu požiūriu pačių baltų kalbų dirvoje.

Neseniai teko sužinoti, kad leidinys „Etimologija“ ateityje eis kaip metraštis. Taigi jis tampa vieninteliu pasaulyje periodiniu leidiniu, skirtu etimologijos klausimams.

J. Kazlauskas

¹⁴ Žr. dar В. В. Шеворошкин, Исследования по дешифровке карийских надписей, Москва, 1965. Žr. taip pat Ю. В. Откупщиков, Карийские надписи Африки (предварительные результаты дешифровки), Ленинград, 1966.

¹⁵ Dėl jos etimologijos žr. E. Fraenkel, Lit. et. Wb., s. v. *gembē*.

¹⁶ Šiuo atžvilgiu labai įdomus buvo pirmasis leidinio tomas, išėjęs 1963 m., kuriame baltų kalbų atskirų žodžių etimologijos buvo liečiamos šiuose straipsniuose: В. Н. Топоров, К этимологии слав. *мысль*; О. Н. Трубачев, Формирование древнейшей ремесленной терминологии в славянском и некоторых других индоевропейских диалектах; В. Н. Топоров, Заметки по индоевропейской этимологии; Исследования по балтийской этимологии (1956–61).